MARIJOS GARBĖ

PASAULYJE

LIETUVOJE

ROŽANČIUJE

STASYS YLA

Marijos Garbé

PASAULYJE
LIETUVOJE
★
ROŽANČIUJE

Stasys Yla

1949 — MARIJOS METAI

Šventasis Tėvas Pijus XII, susirūpinęs atejizmo ir materijalizmo grėsme pasauliui, kviečia visus tikinčiuosius ypatingu rūpestingumu ruoštis ateinantiems šventiesiems metams — malonių ir permaldavimo metams.

Atsiliepdami į šį Popiežiaus kvietimą, daugelio kraštų vyskupai šiuos 1949 metus skelbia Marijos Metais, skiriamais parengti sieloms didžiajam jubiliejų laikui. Prancūzijos kardinolai ir arkivyskupai savo atsišaukime į kunigus ir tikinčiuosius kviečia šiais metais ypatingu uolumu švęsti Marijos šventes, ruošti procesijas į jos šventoves, aiškinti Marijos vaidmenį žmonių išganyme.

Lietuvių tauta, kenčianti klaikią atejizmo ir materijalizmo vergiją, atvira širdimi norėtų priimti šį Popiežiaus ir pasaulio vyskupų kvietimą. Deja, tėvynėje šio balso nieks neišgirs, o mes, tremtiniai, keliaudami nūnai į visus pasaulio kraštus, negalėsim būriais rinktis prie Marijos altorių. Tegu šie puslapiai, sklaidomi mūsų rankose, praveria mūsų širdis Marijos garbei ir meilei, kuri reiškiama Jai pasaulyje ir mūsų tautoje. O mūsų atodūsiai į Dievo Motiną tebūna įprasminti gražioje rožančiaus maldoje — atodūsiai už Brolius ir Motiną Tėvynę.

MARIJOS GARBĖ PASAULYJE

Kiekvienas laikotarpis Marijos garbės vainikan įpina savų puošmenų, savom spalvom nuskaidrina jos aureolę. Žvelgiant į istoriją, galima pastebėti nuostabų Marijos garbės plitimą ir turtėjimą. Visa tai išreikšti galėtų dideli knygų tomai. Mes gi bandysime bent trumpai šitai apibudinti.

Ankstyboje Krikščionybėje

Pradedant II-uoju šimtmečiu kuriamos ir rašomos apie Mariją legendos ir pasakojimai, kurių naujieji krikščionys godžiai klausė. Šitie pasakojimai aukština Marijos didybę, žavisi jos dorybėmis, gina jos pranašumą prieš kitas šventas ir didžias žmonijos moteris. Iki IV-to šimtmečio prirašyta Jos garbei gausių dalykų įvairiomis kalbomis — arabų, sirų, lotynų. Daugelis tų raštų ir pasakojimų neišvengė perdėjimų ir paklaidų. Pačios krikščionybės mokslas dar nebuvo tiek išryškintas, kad žmonės būtų gebėję atskirti kas leistina nuo to, kas veda į šalį. Būriai pagonybės atstovų, tapę krikščionimis, nejučiom ieškojo Marijoje panašumo su Motinos-Deivės pagarba, juoba kad Josios Sūnų-Kristų jie garbino kaip Dievą. Štai kodėl Bažnyčia nuo IV-to šimtmečio pradėjo kovoti su tomis klaidingomis pažiūromis, reiškiamomis pasakojimuose apie Mariją. Pop. Gelasius rado tikslingą atmesti visus tuos pasakojimus ir raštus, kurie nesiderino su Bažnyčios mokslu apie Kristaus Motiną.

Iki IV-to šimtmečio pradžios slėpdamiesi katakombose, krikščionys savo pagarbą Marijai perkelė ir į tas požemių šventoves. Seniausiose Priscillos (iš II š.), Petro, Marcelino (iš III š.) ir kitose katakombose gausu biblinių paveikslų, vaizduojančių reikšmingus Kristaus gyvenimo įvykius. Juose ryški garbės vieta priklauso ir Jo Motinai Marijai. Daugelyje paveikslų Marija vaizduojama sėdinti, kai tuo tarpu angelai prieš ją klūpo. Marijos sostas apgaubtas kilimu — vertybės simboliu.

Ką krikščioniškoji liaudis savo nuojauta įžvelgė Marijoje, tai stengėsi pagrįsti krikščionys išminčiai, beaiškindami apreiškimo šaltinius. Tokių krikščionių rašytojų ir apologetų buvo gausu ypač IV-me ir V-me šimtmečiuose, vykstant kovoms su paskutiniaisiais pagonybės filosofais ir jaunos krikščionybės klaidatikiais. Tų rašytojų kovos vaisius

išreiškė Kalcedono bažnytinis susirinkimas (451 m.), iškilmingai pripažindamas Marijai Dievo Motinos garbę.

Marijos garbinimas Bažnyčioje tikrąja prasme prasideda IV-me šimtmetyje ir jis aiškiai skiriamas nuo Kristaus garbinimo. Jau Jeruzalėje atskirai švęstos Marijos įvedybų šventė ir Kristaus atnašavimo. Šalia Kristaus gimimo, Antijochijoje pradėta švęsti Marijos gimimo šventė. Nuo V-to iki VI-to š. Rytų Bažnyčioje prigyja trys Marijos šventės: viena, švenčiama Kalėdų laike, antra — gegužės mėnesyje ir trečia — rugpiūčio mėnesyje. Vakruose Marijos garbei skirtos dienos švenčiamos taip pat nuo V-to š. Pradžioje VIII š. tiek Rytuose, tiek Vakaruose švenčiamos per metus keturios Marijos šventės.

Su Marijos švenčių įvedimu, Bažnyčia Josios garbei skiria ir atskirus maldos namus. Pirmosios Marijos titulo bažnyčios pradėta statyti IV-me š. Iš to laiko žinomos viena bažnyčia Efeze ir trys Romoje (Maria antiqua, S. Maria in Trastevere ir Maria maggiore). Bažnyčių statymas Marijos garbei V-me šimtmetyje virsta jau visuotiniu reiškiniu.

Ypatingai gražiais posmais Marijos garbė įsipina religinėje poezijoje. Pirmieji Marijos himnai (Carmina Nisibena) buvo parašyti žinomo sirų poeto Efremo 350 m. Su giliu nuoširdumu jis apgieda Marijos sielos išgyvenimus, ypač Jos kančią, vadindamas ją „visą skaisčią“ ir „be kaltės“. Kitas poetas — Sedulius šimtą metų vėliau (450) velykinėje giesmėje (Carmen Paschale) skiria Marijai nuostabų posmą: „Šveika, šventoji Gimdytoja, pagimdžiusi Karalių, kuris valdo dangų ir žemę amžių amžiais“. Trečias sirų poetas šv. Romanas (gyv. VI — VII š.) parašo Marijos garbei himną, apimantį 25 strofas; jame vaizduojamas Marijos susitikimas su tautų išminčiais, kuriems ji atveria didžią gimusio Išganytojo paslaptį. Pirmąjį lotyniškąjį Marijos himną parašė Ennodius iš Pavijos. Marijos himnai, kurie ligi šiandien giedami Bažnyčioje, kaip „Ave, Maris Stella“ (Sveika, Jūrų Žvaigžde) ir „Quem terra, pontus, sidera“ (Kurią žemė, juros ir žvaigždynai), yra sukurti V-me šimtmetyje. Štai lietuviškasis pirmojo himno vertimas:

SVEIKA, Jūrų Žvaigžde,
Sveika, Motin Kristaus!
Dangaus vartų grožy
Leisk tave išvysti.

Tyro žvilgsnio meldžiam,
Drąsaus žingsnio prašom,
Motin, mūs kelionė
Į tave pratysta.

Kaltos mūsų širdys,
Nereginčios akys . . .
Tavo šviesa trykšta,
Gėrio versmės plačios.

Vardan to, kurs gimė,
Vesk dangaus tėvynėn:
Glausk prie savo Jėzaus
Džiaugsmui begaliniam.

Duodam garbę Tėvui,
Didžią šlovę Kristui,
Dvasiai Šventai Dievui
Meilę išpažįstam.

Marijos vardas VI-me š. buvo įrašytas į mišių kanono maldą „Communicantes" šiais žodžiais: „Bendraudami ir atminimą gerbdami visų pirma garbingosios viuomet Panos Marijos, Dievo ir mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Gimdytojos".

Marijos paveikslai, kaip Jos garbinimo priemonė, vartojami taip pat nuo VI-to š. Juose, kaip kitados katakombų freskuose, Marija vaizduojama sėdinti karalienės soste, apsupta šviesos vainiku. Šitos Marijos paveikslų garbės nepalietė ir ikonaklastų sąjūdis, iškilęs IX-me š. ir kovojęs prieš bizantiškąją šv. paveikslų techniką.

Viduriniais Amžiais

Viduramžiai, riterių ir moters garbinimo amžiai, davė visą eilę didžių Marijos garbintojų ir sukūrė naujų Jos garbinimo formų. Marijos garbintojai būrėsi į atskiras brolijas, sodalicijas, ordenus. Karmelitai, kurie vadinosi „Mergelės Brolių" ordenu, Jos garbei statė daug bažnyčių; cistersų ir premonstratiečių ordenai ugdė bendrą maldingumą į Mariją; pranciškonai ypatingai skleidė Marijos Nekalto Prasidėjimo garbinimą, domininkonai didžiu užsidegimu plėtė rožančiaus pamaldumą. Šiems ordenams reikia dėkoti, kad teologijoje gimė mokslas apie Mariją, vadinamas Mariologijos vardu.

Viduramžiais praturtėjo ir Marijos švenčių skalė. Marijos Gimimo šventė, anksčiau švenčiama tik Rytų Bažnyčioje, nuo VIII iki XII-to š. įsigali visoje Bažnyčioje. Marijos Aplankymo šventė tarp XIII ir XV-to š. taip pat pasidaro visuotinė. Marijos Aukojimo šventė įsigali XIV-me š., o Nekalto Prasidėjimo šventė pradedama švęsti tarp XII ir XV-to š.

Šalia atskirų Marijos švenčių, IX-me š. skiriama Jos garbei ir viena diena savaitėje — šeštadienis. Tai dienai įvestos ir specialios mišios, vadinamos „De Beata". „Mažųjų Marijos Valandų" (Officium Parvum) pradžia siekia X-tą š. Penkiais šimtais metų vėliau pranciš-

konai pradėjo tokias Valandas vartoti Marijos Nekalto Prasidėjimo garbei. Mūsų laikais kalbamosios Marijos Valandos sukurtos XVII-me š. Alfonso Rodriguezo († 1627).

Gausėjo viduriniais amžiais ir Marijos himnų skaičius; kartu kilo meninė ir religinė jų vertė .Kai kurie jų yra tikri perlai, nepakeičiami jokiais geriausiais šių dienų Marijai skirtais kūriniais. Tokie yra: „Alma Redemptoris Mater“ (Garbingoji Išganytojo Motina), „Ave Regina Coelorum“ (Sveika, Dangaus Karaliene), „Salve Regina“ (Sveika, Karaliene) ir ypač „Stabat Mater dolorosa“ (Stovi Motina skausminga), sukurtas pranciškono Jacopone iš Todi.

Mistikai ir šventieji sukūrė Marijos garbei įvairių maldų, kurių ne viena pasidarė plačiai vartojama ir Bažnyčios įvesta į maldynus. Garsiausios iš to laiko maldų yra „Memorare o Piissima“ (Atsimink, o Maloningoji) ir „O Domina mea, sancta Maria“ (O mano Viešpati, Šventoji Marija). Pirmą kartą jos atspausdintos Saliceto maldaknygėje 1489 m.

Kasdieninė mūsų malda „Sveika Marija“ pilnoj savo formoje yra atsiradusi taip pat viduramžiais. Tiesa, ji pradėta vartoti jau VII-me šimtmetyje Rytuose. Iki XII-to š. ji buvo dar gana trumpa, tik vėliau prijungiama antroji dalis, prasidedanti žodžiais „Šventoji Marija“. Ši malda, kokią mes šiandien kalbame, visoje Bažnyčioje įsigali nuo XV-to š.

„Angelus Domini — Viešpaties Angelas“ pradėta Marijos garbei kalbėti, skambinant vakariniams bažnyčių varpams, jau XIII-e š. Sekančiame šimtmety tai virsta visuotiniu papročiu. Dar vėliau ši malda kalbėta jau tris kartus per dieną, skambinant dar rytmety ir vidūdieny (12 val.) bažnyčių varpams.

Garsioji lauretaninė Marijos litanija gavo pradžią XII-me šimtmetyje Airijoje. Ji skiriasi nuo moderniųjų litanijų tiek savo turinių, tiek forma. Ši litanija yra ryškus viduramžinės dvasios atspindys. Didingų katedrų, karališkos garbės, didelio dvasios pakilimo amžius turėjo ir Marijai skirti tokius titulus, kaip Dovydo bokšto, balčiausio bokšto, aukso namų, angelų ir pranašų . . . karalienės.

Tame pačiame šimtmetyje kilo ir Marijos rožančius. Sekant kitą maldą, kurioj buvo kalbama 150 „Tėve mūsų“, pradėta tiek pat kartų kalbėti „Sveika Marija“. Šis Marijos garbinimo būdas greit pasidarė labai mėgiamas. Nuo priemonės, apimančios 150 karolėlių, tarsi kokių rožių vainiko, ši malda pavadinta rosarium — rožančiumi.

Tų karolėlių skaičius vėliau sumažintas ir praktikoje tevartota jų tik 50. Dar vėliau šioje maldoje įvesta Marijos gyvenimo paslapčių apmąstymas. Dabartinę savo formą rožančius įgavo XV-me šimtmetyje. Vienu šimtmečiu vėliau (XIII) pradėta Marijos garbei vartoti vadinami Karmelio **škaplieriai**. Tai lyg Marijos apsiausto (globos) skiautelė, pridengianti jos garbintojus. Ištikimybės ženklan škaplieriaus brolijos nariai darė įsipareigojimus skelbti Jos garbę, melstis į Ją, pasninkauti.

Nuo XVI-to š. prasideda įvairiuose kraštuose šventkeleivystės į Marijos šventoves ir stebuklingąsias vietas, kurių kiekvienas kraštas turėjo ne po vieną. Ypatingai mėgiamas buvo Loreto.

Bendras entuziazmas, reiškiamas pamaldume į Mariją, pasiekė ir viduramžinį meną. Kai kurios šakos, kaip literatūra, tapyba, architektūra, buvo stačiai pavergti Marijos kulto; kiek mažiau paveiktas liko teatro menas. Prancūzijoje pastatyta Jos garbei 30 didingų, katedrų, o Anglijoje tik per vieną XV-tą šimtmetį 18. Daugia bei mažiau didingų bažnyčių iš to laiko randame Italijoje, Vokietijoje, Austrijoje, Belgijoje, Olandijoje, Ispanijoj ir eilėje kitų kraštų. Šitų bažnyčių vidus išpuoštas Marijos gyvenimą vaizduojančiais vitražais (spalvoti langai); portalai (didžiųjų durų išorė) ir bokštai — įvairiomis jos skulptūromis; altoriai — gabiųjų dailininkų paveikslais. Marijai skirti kūriniai, sakytume, nebetilpo ilgainiui Dievo namuose — tiek gausiai jų buvo sukurta. Nūnai jie randami savo didybėje Londono, Briuselio, Amsterdamo, Dresdeno, Berlyno meno galerijose, Paryžiaus Louvre, o ypač Italijos ir Vatikano muziejuose. Net humanizmas, ėmęs nutoldinti meną nuo simbolizmo ir teocentrizmo, nepajėgė ištrinti Marijos garbės iš dailės pasaulio. Tik Ji vaizduota daugiau žmogiška — kaip didžioji Moteris, kaip Motina ir Karalienė. To meto paveiksluose matome Ją, sėdinčią soste su skeptru (valdžios ženklu) rankoje arba kaip motiną su kūdikiu.

Iš vidurinių amžių liko mums ir tokie liaudies vartoti Marijos pavadinimai, kaip Madona, Notre Dame, Unsere liebe Frau.

Naujaisiais Amžiais

Šių amžių pradžia nebuvo palanki Marijos garbei. Protestantinis ir vėliau jansenistinis sąjudis atvirai kovojo ne tik prieš Marijos garbinimo formas, bet ir prieš patį pamaldumą, vadindami (ypač Kalvinas) prietaringu ir net pagonišku. Šitai tik dar labiau paskatino ka-

talikų teologus gilinti Marijos garbinimo pagrindus. Ištisas studijas apie Mariją ir jos garbinimą parašė tokie žymūs Bažnyčios vyrai, kaip Petras Kanizijus, Bellarminas, Pranciškus Salezas, Bourdaloux, Alfonsas Ligouri, Benediktas XIV, Suarezas, Grignion de Monfort. Šis pastarasis, be to, ugdė liaudyje pamaldumą į Mariją šūkiu „Per Mariją į Jėzų".

Rožančius ir škaplieriai, kurie viduramžiais tokiu pamėgimu buvo vartoti, o naujųjų laikų pradžioj nepalankių srovių subanalinti, vėliau per nauja užkariauja sau žmonių mases. Popiežius Pijus X palengvino škaplierių dėvėjimą, rūbą pakeisdamas metaliniu medalikėliu; tai dar labiau paskatino žmones juos vartoti. Šv. Škaplieriaus brolijos narių skaičius kai kuriuose kraštuose sutapo su pačių katalikų skaičiumi. Rožančiaus maldą skatino visa eilė naujųjų amžių popiežių: Pijus V, Klemensas VII, Innocentas IX, Pijus IX, o ypač Leonas XIII. Rožančius virsta kasdieninė žmonių malda, ne tik asmeniškai, bet ir sutelktiniu būdu. Būreliai žmonių pasidalina rožančiaus maldas atskiromis paslaptimis ir taip sudaro nepertraukiamą maldos grandį. Pas mus tai vadinama Gyvojo Rožančiaus vardu.

Vakarų kraštuose prie įvairių mokyklų ir parapijų ėmė kurtis Marijos sodalicijos, kurių tikslas buvo ugdyti savo nariuose Marijos dorybes ir skatinti į gerus darbus. Ilgą laiką šios sodalicijos buvo nepakeičiama organizacinė forma įvairaus amžiaus, lyties ir profesijos katalikams. Šalia pamaldumo ir socialinių-religinių dorybių, jos ugdė ir organizacinį tikinčiųjų pasiruošimą. Iš jų, galima sakyt, išaugo vėliau ir kitos socialinės, kultūrinės katalikų organizacijos.

Naujieji laikai davė pradžią ir įvairioms Marijos vardo vienuolynėms kongregacijoms bei ordenams. Kiekvienas katalikiškas kraštas turi jų nė vieną; kai kurios išaugo į pasaulinės apimties vienuolijas. Ypač daug Marijos vardo vienuolijų sukūrta mergaitėms, kurios, Marijos pasiaukojimo pavyzdžiu, imasi ligonims, vaikams, seneliams ir kitiems nelaimingiesiems suteikti globą. Beveik kiekvienas mergaičių vienuolynas savo seserims su vienuoliškuoju vardu duoda ir Marijos.

Marijos Širdies garbinimas, šiandien taip plačiai besireiškiąs katalikų pasaulyje, prasidėjo Jonui Eudes skatinant. Prancūzijoje 1836 m. buvo įsteigta Nekalčiausios Marijos Širdies brolija, kurią Pop. Gregorius XVI 1838 m. patvirtino ir pakėlė į arkibroliją. (Šiandien ši arkibrolija skaito 50 milijonų savo narių.) Nuo šio šimtmečio pradžios įvesti pirmieji mėnesio šeštadieniai Marijos Širdies garbei ir permal-

davimui už josios paniekinimus. Pop. Pijus X 1912 metais šį pamaldumą apdovanojo pilnais atlaidais.

Marijos garbės aureolė dar labiau nušvinta, paskelbus Nekalto Jos Prasidėjimo dogmą. Krikščionybėje nuo pat seniausių laikų į tai buvo tikėta, dėlto šis paskelbimas buvo galutinė pergalė prieš tuos neskaitlingus skeptikus ir netikinčius, kurie stengėsi Marijos garbę mažinti.

Pasauliui pašventinti Marija, sakytum, pati ėmėsi tiesioginio veikimo. Jau iš seniau, kaip 17 š. mūsų Šiluvoje, Marija buvo apsireiškusi ne vienoje šalyje. Tačiau ypatingos reikšmės jos pasirodymai pasauliui buvo XIX š. viduryje Loudre ir šio š. pradžioje Fatimoje. Šventkeleivystės iš įvairiausių kraštų į šias vietas, ten patiriamos malonės, gaivina ir gyda daugybę pavargusių ir liguistų sielų.

Viešai Marijos garbei išreikšti kai kurie kraštai pašvenčia save Marijos Širdžiai, rengia Jos vardo kongresus. Didžiausias tarptautinis Marijos kongresas įvyko Lourde prieš šį karą, 1938 m., paminėti Jos pasirodymo 80 m. sukakčiai.

Pastarasis dižiausias įvykis Marijos garbei tai Pop. Pijaus XII visos žmonijos pašventimas Marijos Širdžiai, padarytas iškilmingai 1942 m. gruodžio 17 d. Jame sakoma: „Kitados Bažnyčia ir visa žmonija buvo paaukota Tavo Jėzaus Širdžiai, kad Jinai, visos mūsų vilties šaltinis, būtų joms pergalės ir išgelbėjimo ženklas ir laidas. Taip ir mes šiandien visiems laikams pasiaukojame Tau ir Tavo Nesuteptajai Širdžiai. Tu mūsų Motina ir pasaulio Karalienė, kad Tavo meilė ir globa pagreitintų Dievo Karalystės triumfą, kad visos tautos taikoje tarp savęs ir su Dievu Tave garbintų ir kad nuo vieno pasaulio galo ligi kito kartu su Tavim giedotų mažinąjį garbės, meilės ir dėkingumo Magnifikat Jėzaus Širdžiai, vienintėliam Tiesos, Gyvenimo ir Taikos šaltiniui".

*

Naujieji krikščioniškieji laikai sako R. Graber[1], yra paženklinti Mergelės žyme. Tarp mergystės idealo ir krikščionybės esmės jaučiama gili dvasinė giminystė. Mergelė suprantama čia kaip Kristaus Sužieduotinė, papuošta dvasine Motinyste; tai iškilmingais žodžiais išreiškia Mergelių pašventimo prefacija: „Palaimintoji mergystė pažino savo Kūrėją ir, sekdama angelų nekaltumu, pasišventė Sužieduotiniui, kuris yra amžinos mergystės Sužieduotinis taip, kaip ir amžinos mergystės

[1] Maria im Gottgeheimnis der Schöpfung, Regensburg 1940, p. 69 irt.

Sūnus". Mergelės-Motinos galią stipriu krikščionišku savo talentu iškelia Poul Claudel savo kūrinyje „Apreiškimas". Jis vaizduoja aklą raupsuotąją Violeną, kuri Kalėdų naktį prikelia mirusį savo sesers sūnų, kartu iš naujo jį pagimdydama. Prieš tai ji atidengia šio stebūklo šaltinį, sakydama: „Vyras yra kunigas, tačiau aukotis yra leista tik moteriai, ypač mergaitei". Taip Mergelės sąvokoje sužiba kilnus Marijos — Mergaitės ir Motinos paveikslas, o kartu ir nekaltosios Bažnyčios pavidalas, ir Agapės, gryniausia savo forma išreiškiančios nusilenkiančią dievišką Meilę.

Stipriausią savo išraišką ir gyvastingiausį įkūnyjimą Mergelė randa pasaulį apvaldančioje meilės galioje. Šitai įvyksta dvejopu būdu: 1. kaip paslaptinga saulė ji sužiba pasauliui ir pažadina dvasinį gyvenimą, 2. kaip maldos smilkalas ji pakyla nuo mergystės altoriaus į Dievą. Metodijus iš Olimpo dėlto gražiai sako: „ Ji, Mergelė, stovi arčiausiai Švenčiausiojo uždangos ir tyromis savo rankomis perteikia Viešpačiui maldas, kaip smilkalo auką" (Bibliothek der Kirchenväter, 331 p.). Mergelei patikėta apgaubti po savo šydu pasaulio vidujinę dvasią ir ją nuo visokio suirimo apsaugoti.

Malda, susitelkimas ir mistika visuomet yra kažkas mergaitiška. Tai liudija ir senovės krikščioniškajame mene „Orante" (Besimeldžiančioji) arba krikščioniškajame indų mene Angelo da Fonseca paveikslas „Malda". Šiuose paveiksluose mergaitišku pavidalu pavaizduojamas mistiškas sielos atsidavimas Dievui ir jos paskendimas Jame. Visa tai rodo užburiantį mergystės idealo grožį, kuris priešingai nei pagoniška senovė, suvedusi viską į išorę, nūnai perkeliamas į vidų, o iš vidaus ištrykšta neaprašomu patrauklumu. Išganytojas šitai pasako trumpais savo žodžiais: „Palaiminti nekaltieji, nes jie Dievą regės" (Mat. 5, 8).

Mergystės grožio galia stipriai veikė net nereliginę idealiųjų žmoniškumo tipų stritį. Elgsenoje moterų ir mergaičių atžvilgiu buvo tos galios apsprendžiami viduramžių riteriai, renesanso „didvyriai", baroko „kavalieriai", praeito šimtmečio prancūzų „išlaukėti žmonės" (des hommes honnêtes) ir mūsų laikų džentelmenai. Kai Dostojevskis savo „Idijoto" lūpomis prasmingai sako: „Grožis išganys pasaulį" pakartoja tik tai, ką Bažnyčia taiko gražiosios meilės Motinai: „Kas mane randa, randa gyvenimą ir semia Viešpaties išganymą" (Patarl. 8, 35). Mergystė išgelbės pasaulį, nes ji yra kaip tik tas Grožis, Agapė (Meilė), Bažnyčia, Sophia (Išmintis) ir už vis labiau ji yra M a r i j a.

MARIJOS GARBĖ LIETUVOJE

Ne vienas Popiežius, kaip ir Lietuvoj lankęsis Pijus XI, mūsų žemę yra pavadinę Terra Mariana — Marijos Žemė. Kodėl? Pati krikščionybės pradžia Lietuvoje yra paženklinta Marijos garbės ženklais. Vytautas Didysis, kurs Lietuvą pakrikštijo, pats pirmasis pasidarė ypatingas Marijos garbintojas. Kiek bažnyčių, jo statytų, yra pašvęsta Marijai! Dvi iš jų — Kaune ir Naugardėlyje — jis pastatė po apžado, padaryto pralaimėjus kovą ties Vorksla su totoriais. Į kiekvieną karo žygį jis imdavo su savim Marijos paveikslą, dovanotą jam Konstantinopolio imperatoriaus. Savo vainikavimo — Lietuvos karalystės gimimo — dieną paskyrė Marijos gimimo šventėj (rugs. 8), o kai šitai nepavyko, perkėlė į kitą Marijos šventę — gruodžio 8. — Kitas gediminaitis, Kazimieras Šventasis, yra žinomas, kaip ypatingas Marijos garbintojas. Kūrė jis jai giesmes, giedojo jos garbei skirtas valandas, šeštadieniais — Marijos dienomis pasninkavo, studijavo Šv. Bernardo - Marijos garbintojo raštus. Štai mūsų šventojo mėgiamoji giesmė.

AUSK Marijai giesmės giją
Mano siela nerami.
Skelbk gerumą, prakilnumą
Ilgesinga širdimi.
O Mergaite, tavo kraitis —
Nekaltybė nuostabi:
Mum žavėtis ir gėrėtis
Leisk per amžius Tavimi.

SUSIMĄSTĘ, nešam naštą
Savo nuodėmės didžios, —
Tu Šventoji, Nekaltoji
Gelbėk, meldžiame, iš jos!
Varge gimę, mes nežinom
Priebėgos, kaip Tu, kitos:
Rojaus vartuose užtarki
Vaikus tėviškės šviesios.

TAVO grožis mum kaip rožė,
Kaip lelija nekalta.
Tavo garbei ješkom vardo
Neištarto niekada,
Ir maldaujam, nepaliaujam
Širdimi vis alkana:
Leisk išvysti Karalystėj
Meile spindinčią Tave.

Iš Lietuvos didikų daugelis Marijai pastatė mūsų žemėje bažnyčių ir jas išpuošė gražiausiais jos paveikslais. Lietuvos kancleris Kristupas Pacas davė mums vieną gražiausių Marijos šventovių Pažaislyje. Jau vien bažnyčių titulo statistika daug pasako: visas penktadalis Lietuvos bažnyčių yra skirtos Mari-

jai. — Mūsų liaudies meilė Marijai matyti iš įvairių religinių drožinių koplytėlėse ir kryžiuose. Nėra namų, kur nebūtų jos paveikslų, nėra žmogaus, kurs nenešiotų ir nekalbėtų jos rožančiaus ir škaplierių.

O kaip švenčiamos Lietuvoje Marijos atlaidų šventės! Iš to, ką mes matom dabar kituos kraštuos, galim palyginti, koks didelis mūsų liaudies pamaldumas Dievo Motinai. Norėdami labiau suprasti mūsų tautos ryšį su Marija, trumpai peržvelgsime jos šventovių istoriją Lietuvoj.

Šiluvos Šventovė

Šiluva žinoma savo liurdišku Marijos pasirodymu 17 šm., kai žemaičių kraštas buvo protestantizmo užlietas. Katalikų kunigų buvo likę 7. Dauguma bažnyčių buvo perėmę kalvinai. Ir Šiluvoje, šalia kat. bažnyčios, jie pasistatė savo koplyčią. Kat. bažnyčiai sudegus, Marijos paveikslas, buvęs altoriuje, buvo išgelbėtas ir užkastas žemėje. Praėjus daug metų, toj vietoj, kur buvo bažnyčia, arta žemė ir ganyta gyvuliai. Niekas nebegalvojo, kad katalikybė prisikels, nes buvo likę labai nedaug jos išpažinėjų. Kartą, ganant piemenėliams bandą, pasirodė moteriškė su kūdikiu ant rankos. Ašaros jai biro iš akių ir ji klausė: „Kam žmonės aria tą vietą? Čionai buvo bažnyčia ir jūsų tėvai garbino mano Sūnų!“ Žinia apie moteriškės pasirodymą bematant pasklido ir žmonės subėgo žiūrėti. Ir jie matė verkiančią ir girdėjo jos žodžius. Vienas pusiau neregis senelis, prisiminė, kad šioje vietoje turįs būti užkastas geležinėje skrynioje Marijos paveikslas. Pradėta ieškoti, ir iš tikro atrasta. Šiluviškiams, rodos, akys atsivėrė. Jie prisiminė, kad jų tėvai buvo katalikai ir jie būdami maži garbino Mariją. Puolėsi statyti bažnyčią senoje vietoje ir į ją perkėlė atrastąjį Marijos paveikslą. Nuo to laiko Šiluva virto Lietuvos Liurdu ypač žemaičių kraštui. Po didž. karo pastatyta speciali archit. Vivulskio projektuota koplyčia toje vietoje, kur Marija pasirodė .Tūkstantinės minios Šilinių atlaidų (rugs. 8 d.) proga suplaukia čionai. Suvežami ligonys, žmonės ateina išpildyti apžadų, padarytų nelaimių ir suspaudimų metu, nusidėjėliai ar tikėjime apsileidę Šiluvoje atranda malonę ir dievišką šviesą. Kas yra tomis dienomis buvęs, matė, kaip žmonės, atkeliavę iš toli arkliais, išlipa iš vežimų ir kilometrą eina keliais. Nenuostabu, kad vienas vokietis kapucinas, pravažiuodamas pro Lietuvą ir pamatęs Šiluvoje reiškiamą žmonių tikėjimą, pasakė: tokio tikėjimo dar nesu matęs kaip gyvas savo akimis.

Viešpaties meilę, stipresnę už mirtį,
Teikis, Marija, mūsų tautai skirti!

(Iš giesmės Šiluvos Marijai.)

*

Marija, Tu gailiom ašarom verkei Šiluvos laukuose. Verkei dėl mūsų dalios, kuri buvo taip nyki. Tau buvo gaila, kad Sūnaus garbė mažėja Lietuvoje. Pagailo lietuviui Tavo ašarų, ir jis pastatė Tau ir Tavo Sūnui puošnią šventovę.

Pamilai Tu šią vietą, Marija, ir pradėjai berti iš čia gausias savo malones. Tu guodei lietuvį, o ne sykį ir sveikatą jam grąžinai.

Šiluvos Marija, berk savo malones ir į mūsų širdis. Mus blaško audros ir kepina sausra.

Sveika Marija, Šiluvos Mergele,
Varge aplankius Lietuvos šalelę!
Tu vėl mum Dievą grąžinai,
Garbė, garbė Tau amžinai!

Ašaros Tavo laistė mūsų žemę.
Ir budo širdys, kitados aptemę.
Tu vėl mum Sūnų grąžinai,
Garbė, garbė Tau amžinai.

Žmonės suklupę nūn po Tavo kojų
Taikos maldauja, apsiašaroję:
Tu vėl mum Dievą sugrąžink,
Nuo pikto priešo šalį gink!

Aušros Vartai

Ši Marijos Šventovė yra žymiausia. Jos reikšmė Lietuvai yra ne tik religinė, bet istorinė ir kultūrinė. Ji yra glaudžiai susijusi su Lietuvos valstybės ir ypač jos sostinės istorija. A. Vartai, dėl savo stebuklingo paveikslo, yra plačiausiai išgarsėję ir Lenkijoj, o taip pat žinomi vakarų ir rytų Europoje. — Patys A. Vartai senovėje buvo vieni iš 5 vartų, įrengtų Vilnių supusiuose apsigynimo mūruose. Jie buvo statyti 1503—1523. Kai rusai 1799—1802 griovė tą istorinį mūrą ir jo vartus, A. Vartų tačiau nelietė, matyt, atsižvelgdami į garbinamą čia šv. paveikslą. Seniausias A. V. atvaizdas randamas Brauno ir Hogenbergo didžiųjų pasaulio miestų atlase, išleistame 1576. Pats A. V. šv. Mergelės paveikslas jau trys šimtmečiai yra garbinamas, kaip stebuklingas. Tačiau apie paveikslo kilmę ir pradžią nėra tikslių žinių. Pirmosios žinios yra iš XVII š. karmelito Hilariono relacijų. Ir jis sako:

„Dėl pradžios ir senumo to stebuklingo paveikslo, iš kur jis būtų atsiradęs, jokios iš niekur tikros žinios neturime". Karmelitams, pradėjusiems kurtis 1626, buvo pavesta to paveikslo globa. Apie 1719 pastatyta koplyčia, 1829 padarytas jos atnaujinimas. Nuo 1844, rusams uždarius karmelitų vienuolyną, šis paveikslas pavestas pasaulinių kunigų globai. Pirmieji stebuklingi įvykiai skelbiami jau 1671. Hilariono reliacija tvirtina, kad 1671—1761 buvę dokumentuota 17 stebuklingų įvykių. Tačiau paveikslo stebuklingumas 17 š. B-čios dar nebuvo pripažįstamas. Vėliau ne tik Vilniaus vyskupai, bet ir popiežiai neberodė rezervų. Pop. Klemenso XI bulės (1773 4. 5.) suteikia „ad perpetuam rei memoriam" daug atlaidų, besimeldžiantiems į A. V. Švenč. Mergelę. — Vilniaus Akademija 1675 A. Vartų Dievo Motiną pasirinko savo Globėja ir Užtarytoja. A. Vartų garbė 19 š. išauga už Lietuvos ribų. Garsą padidino Ad. Mickevičiaus („Pono Tado" pradžioj), Slovackio ir Syrokomlios poezija. St. Moniuška 1846—55 sukomponuoja muzikiškai turtingas 4 Litanijas A. Vartų Karalienei. Giesmėse A. V. Marija tituluojama, kaip „didi apgynėja Gedimino miesto", kaip „sostinėje reziduojanti Išminties Skrynia", kaip „Lietuvos Kunigaikštienė". Maldininkų būriai iš visos Lietuvos keliaudavo 3 kartus per metus: 3 sekm. po Velykų, Sekminėse, kai, apvaikščioję vilniškes (Verkių) kalvarijas, pakeliui užsukdavo į A. V. ir lapkričio 3 sek. — Švenč. Mergelės Globos šventėje.

Neapleiski mūsų, Motinėle,
Kuri neapleidi Aušros Vartų.
Mums širdis sopančias išgėlė:
Užtark, užtarus mus tiek kartų:
Taip daug gali pas Visagalį,
Užtark vargingą mūsų šalį.

Per amžius Vilniuj stebuklingai
Globojai mūs tėvus ir gynei,
Būk ir vaikams jų maloninga,
Laisvės dienas grąžink tėvynei.
Užtark, užtark pas Visagalį,
Kad jis palengvintų mūs dalią
(Maironis)

*

Skaičiausioji Mergele Marija, kuri iš Aušros Vartų ištisus amžius švietei mūsų kraštui ir savo malonius spindulius bėrei! Pažvelk į skausmo-surakintas Tavo veikelių širdis!

Ne vien dėl priešo nedorybių bet ir dėl savo kalčių netekome Valstybės. Tačiau žinome, kad per Tavo užtarymą galėsime ją vėl atgauti. Todėl bėgame prie Tavęs, mūsų širdžių Valdove, su nužemintu prašymu: išprašyk iš savo mieliausiojo Sūnaus kalčių atleidimą, sužadink

mūsų viltį, praskink mums kelią į Tėvyne, sukelk lietuvių tarpe vienybės ir galingo pasiryžimo dvasią nugalėti visoms kliūtims, kad vėl galėtume linksmybės ašaromis sveikinti Tavo stebuklingąjį paveikslą ir giedoti Tavo Sūnui ir Tau meilės ir garbės himnus.

O, Marija, dangaus ir žemės Karaliene, sergėk ir globok mūsų Tėvynę ir josios vaikelius. (Prel. Maironio)

Pažaislio Šventovė

Stebuklingojo Marijas paveikslo istorija nėra pilnai aiški. Kaip tvirtina meno istorikė Jacynienė-Kairiūkštytė, tą paveikslą pop. Aleksandras VIII 1661 m. dovanojęs didž. Lietuvos valstybės kanzleriui Kristupui Pacui. Pacas, meno mėgėjas ir globėjas, pastatė Pažaislyje vienuolyną ir bažnyčią. Visas sąskaitas, kurių, gabendamas iš svetur marmurą ir kviesdamas geriausius užsienio architektus ir menininkus, padarė, sudegino tardamas: kas Dievui padaryta, Jam vienam ir tebūna žinoma. Pažaislio Marijos paveikslas šimtmečių bėgyje buvo gausiai lankomas. Apie jį yra daug pasakojimų, minima stebūklų. Po 1831 sukilimo Pažaislio vienuolynas buvo atimtas iš kamendulų ir atiduotas rusų vienuoliams. Žmonės slapta nesiliovė lankęsi ir toliau. Didž. karo metu, rusai, besitraukdami iš Lietuvos, išvežė ir Pažaislio stebuklingąjį Dievo Motinos paveikslą. Tačiau, 1920 m. sutartimi, rusai turėjo grąžinti išvežtus iš Lietuvos meno turtus. Kauno Arkiv ir Metrop. Skvireckui tarpininkaujant, pasisekė 1928 tą paveikslą atgauti iš Rusijos. Tų pačių metų gegužės 17 d. buvo nepaprastos paveikslo grąžinimo į Pažaislio šventovę iškilmės. Vadovaujant pačiam Kauno Arkivyskupui, gausiai Lietuvos dvasininkijai, vyriausybei su prezidentu, nuncijui Bartalioni ir minioms visuomenės, paveikslas iš Kauno buvo nulydėtas į senąją jo vietą — Pažaislį. — Kaip A. Vartai yra ypatinga Vilnijos šventovė, taip Pažaislis Kaunijos. Jei kiti, iš tolimesnių Lietuvos vietu, ne kartą į ją lankėsi, tai Kauno apylinkės, o ypač Kauno visuomenė ir besimokančioji jaunuomenė tai darė labai dažnomis progomis. Abiturientai vykdavo savo brandos baigtuvių, atskiros klasės, ypač gegužės mėn. — Marijai pasiaukoti ir Jos palaimos paprašyti. Ir šiandie, nors toli esame, mintimis tačiau klystame į tą stebuklų ir paguodos vietą ir meldžiame sau ir visam kraštui Marijos užtarymo.

Marija Motina šventa,
Gėlių vainiko apsupta,
Taikos Kalne mums paskirta.

Ištiesk, maldaujame, rankas —
Išgirsk savų vaikų raudas,
Globki Nemuno lankas.

Per kančią, tremtį ir vargus
Grąžink tėvynei jos vaikus.
Garbė per amžius Tau tebus.

*

O STEBUKLINGOJI MOTINA, kuri iš seno globoji Nemuno ir Kauno apylinkes! Mes meldžiame, pažvelk iš Taikos Kalno šventovės į varguose skęstančiųjų ašaras. Užtark juos pas galingąjį savo Sūnų, išmelsk jiems paguodos ir suraminimo. Tegu grįžta vėl taikos dvasia į jų širdis ir į visą mūsų kraštą.

Stiprink, Dievo Motina, mūsų, tavo vaikų, tikėjimą, skaidrink papročius, kad būtume verti maloningos tavo globos ir tavo Sūnaus malonių, o ypač malonės grįžti į savo kraštą. Amen.

Žemaičių Kalvarijos Šventovė

Žemaičių vysk. Jurgis Tiškevičius (vėliau Vilniaus vysk). įsteigė šiame miestelyje domininkonų vienuolyną ir pagal Jeruzalės, kurioje pats buvojo, pavyzdį pastatė kryžiaus kelius. Jis pats, ardamas kalnus, išbarstė atvežtos iš Jeruzalės žemės ir pats pastatydino kryžiaus keliams 19 koplyčių. Dalyvaujant pačiam vyskupui, daugeliui Lietuvos didikų, Lietuvos hetmonui Sapiegai pirmieji kryžiaus keliai buvo apeiti 1639 m. — Domininkonai be kitko užsiėmė mokslu, laikė mokyklą, išaugusią į gimnaziją, kurioje 19 š. mokėsi ir Valančius su Daukantu. Vienas Žem. Kalvarijos domininkonas vardu Rapolas antrajame 17 š. ketvirtyje buvo išsiųstas studijuoti Romon. Jo kambarėlyje kabojo Dievo Motinos paveikslas, prieš kurį jis dažnai melsdavosi. Kartą tame Romos vienuolyne susirgęs broliukas ir Rapolas meldė savo kambarėlyje Marijos sergančiajam sveikatos. Ligonis greit išgijo, ir nuo to laiko Rapolas dar labiau pamėgo šį paveikslą. Grįždamas į Lietuvą, jis išprašė vyresniųjų, kad leistų paveikslą kartu su savim paimti. Parvežęs, pirmiausia jį pakabino vienuolyne, o paskui perkėlė į bažnyčios did. altorių. — Senuose Žem. Kalvarijos archyvuose buvo surinkta medžiagos apie įvairius stebuklus ir patirtas malones prie šio Dievo Motinos paveikslo. Šitą medžiagą vysk. Valančius yra matęs ir skaitęs. Vieną, kaip labai būdingą jaunuolio pagijimą aprašo Valančius, Kojelavičius ir kai kurie 19 š. lenkų laikraščiai. Vienas turtingų tėvų sūnus nebeturėjo vilties

pagyti, padarė apžadą aplankyti Žem. Kalvarijos Dievo Motiną ir apeiti kryž. kelius. Ir jis stebėtinai pagyja. Prof. Totoraitis, remdamasis senais raštais, mini ir daugiau panašių steb. įvykių. Visa ta medžiaga po vieno gaisro žuvo. — Tris amžius kasmet liepos pradžioje žemaičiai ėjo į Ž. Kalvariją, kaip į Jeruzalę ,apmąstyti Kristaus kančios ir pabūti prie tos Motinos su Kūdikiu ant rankų ir iš jos liūdnų akių pasisemti stiprybės. Senais laikais nebuvo gerų kelių, todėl visi traukė pėsčiomis, giedodami šv. giesmes ir kaip piligrimai keliaudami keletą dienų per vasaros kaitras. Ėjo švedų, rusų karai, sekė badas ir maras, griuvo mūrai ir mirė žmonės, bet šventovės lankymas nesiliovė: pakilę iš sukrėtimų, žmonės vėl ėjo pas savo Motiną. Ji vedė juos iš ūkanų ir nelaimių į gražesnes dienas. Atgavus nepriklausomybę, žemaičiai, kaip ir anų trijų šim. proseneliai, vėl ėjo tūkstančiais į Kalvariją. Nuo 1928 m., įsikūrus čia lietuviams marijonams, žmonių uolumas dar labiau padidėjo. 1939 m. buvo atšvęstas Ž. Kalvarijos 300 metų jubiliejus. Šioj Marijos šventovėj švenčiamos visos Marijos ir šv. Kryžiaus šventės. Centrinė šventė — Marijos Aplankymas, švenčiamas liepos 1—2 dienomis.

*

Stebuklingoji Dievo Motina, kuri tiek amžių sergsti ir globoji mūsų kraštą. Leisk mum Tavo kryžiaus keliuose prisiminti Sūnaus skausmą, pažvelk į ištremtuosius Tavo vaikus, neturinčius tevynės nei pastogės. Ar yra kitas skausmas, didesnis už skausmą mūsų, negalinčių būti prie Tavo altoraus ir savo giesmėm pradžiuginti Tavo liūdnų akių.

O mūsų Motina, kuri pati pažinai skausmo gilybes, padėk mums kentėti ir nepalūžti, nes kasgi tada parneš Tau džiaugsmo vainikus, kas išneš vėliavas linkmybės šventei.

Priglausk kaip savo kūdikį ištrėmimo vaikus, kad vargas palengvėtų, kad nuodėmės taip nenaikintų, kad, parvesti į savo žemę, vėl ateitų kaip tėvų tėvai, pasipuošę liepų žiedais ir džiaugsmo ašaromis, pasveikinti Tavęs.

O Motina, Tavo globos ir stebuklo ilgisi visa mūsų žemė visa mūsų tauta, visos mūsų širdys. Būk su mumis dabar ir pasilik per amžius. (J. P.)

Dievo Motina Marija,
Tu tiek amžių sergsti mus,
Tu švieti iš Kalvarijos,
Guodi vargstančius vaikus.

Mum padėk pakelti naštą,
Su mumis būk nuolatos, —
Vis globok Žemaičių kraštą,
Laimink laisvę Lietuvos. (J. P.)

Kitos Marijos šventovės

Be minėtųjų, yra dar Lietuvoje kitų plačiai lankomų ir didele pagarba supamų Dievo Motinos šventovių. Neturėdami po ranka tikslesnių

žinių, paminime tik kai ką. Šiaurinėje Lietuvoje yra garsi Krekenavos Dievo Motina, kuriai garbės himną yra parašęs pats mūsų tautos atgimimo dainius Maironis. Tūkstantinės minios iš plačiausių apylinkių lanko šią šventovę.

Kaune, archikatedroj-bazilikoj, yra viename altoriuje Sopulingoji Dievo Motina. Jos paveikslo kraštai apsagstyti dėkingumo votais, prie jo per ištisą dieną dega žvakės, kurias suneša patys žmonės. Kunigai atvykę iš toliau stengiasi prie šio altoriaus laikyti mišias. Kasdien matyti būrelai žmonių — ne tik iš paprastųjų, bet ir inteligentų, keliais einančių apie šį altorių. Sopulingosios Dievo Motinos atlaidų metų suplaukia į baziliką žmonės iš tolimiausių Kauno apylinkių.Visas šitas pamaldumas ejo iš pačių žmonių, bažnyčiai nesistengiant jo propaguoti ir remti. Tik pastorosios vokiečių okupacijos metu, kada Kaunui ėmė grėsti įvairūs pavojai, kai kurie kunigai buvo pradėję rūpintis įvedimu pastovių vakarinių pamaldų prie Sopulingosios Dievo Motinos — permaldauti už mūsų kraštą. Jie parašė specialias maldas, sukūrė giesmę kuriai muziką sukomponavo prof. Aleks. Kačanauskas.

Žemaičiuose reikia dar paminėti garsųjį Plungės Liurdą, atsiradusį 19 š. Liurdo grotą įrengė ir puikiai išpuošė kunigaikščiai Oginskiai. Nepriklausomybės metais šį Liurdą globojo kapucinai, leisdami tuo vardu net religinį liaudžiai skirtą laikraštį. Panašus Liurdas įrengtas ir Kretingoje pranciškonų vienolyne, taip pat žadinęs didesnį kultą į Marijos Nekaltą prasidėjimą tose apylinkėse.

*

O MARIJA, dangaus išrinktoji dukra ir žemės palaimintoji motina! Tu mums kaip saulė, praeinanti erdvėmis ir liečianti pilką mūsų žemę.

Mes girdime, lyg iš amžių glūdumos Tavo balsą, tariant Fiat, mes matome Tavo auką beglobiant dangaus Kūdikį, mes regime Tavo kančią, pražydusią po Kryžiumi Golgotoje.

Tu mūs atsidavimo, aukos ir kančios Motina, Tu Motina nekaltų kūdikių šypsnių, skaidrios jaunystės meilės, lūžių ir nelaimių paliestų dejonių.

Tu Motina visų žemės vaikų, visų ir tų, kurie sukniubę ant kelių kreipia į Tave savo maldaujančius žvilgsnius, ir tų, kurie nedrįsta į Tave ištiesti savo rankų.

Tu Motina ir tų, kurie suklaupę šiandieną Aušros Vartuose, Pažaisly, Šiluvoj, paprastose namų šventovėse, kreipiasi į Tave, ilgėdamiesi paguodos, laisvės ir ramybės. Tu Motina ir mūsų, kurių širdys pagraužtos Tėvynės ilgesio ir kančios.

Suklupę nūnai prie Tavo kojų, o Marija, mes siunčiame Tau savo maldas, supintas iš rudens žiedų, iš giliausio laisvės ilgesio.

Globok Tave mylinčius, guosk kenčiančius, grąžink į savo Tėvynę išsklaidytus po pasaulį tremtinius, išmelsk laisvę tautoms, ir taiką žmonijai. Amen. (a. a. kun. Alf. Lipniūno)

Marijos apsireiškimai Girkalnyje

Šiandie, kai daugelis mūsų skaitė Marijos apsireiškimus Fatimoje, prisimena Girkalnį, kuriame 1943 m. sausio pradžioje pasirodė Marija bažnyčios bokšte. Nuostabu, kad pačių sunkiausių laikų išvakrėse būna duodami žmonėms Dievo ženklai, stipriną jų tikėjimą. Tai buvo apie 10 val. vakaro. Žmonės iš toli, važiuodami iš turgų matė ant Girkalnio nusileidžiantį šviesos stulpą. Pačiame Girkalnyje būrelis vyrų kortavo ir girkšnojo. Vienas turėjo paieškot daugiau degtinės ir, išėjęs į gatvę, pamatė visą nušvitusį bažnyčios bokštą ir moteriškę šviesos viduryje. Jis greit grįžo atgal ir išvedė visus pažiūrėti. Jie nebuvo daug įgėrę; tų tarpe buvo tačiau netikinčių, net gi nekartą burnojusių prieš Švenč. Mergelę. Sujaudinti, jie žiūrėjo ir nežinojo, ką turi daryti. Tuo metu šviesą pamatė vietinis nuovados viršinikas ir keletas kitų žmonių. Jie bandė artintis prie šventoriaus, norėdami pranešti klebonui Dr. Šimkui, kuris jau miegojo. Kaž koks jausmas, artėjant šventoriaus, juos sulaikė. Einant arčiau bažnyčios šviesa darėsi ne tokia ryški ir moteriškės pavidalas ne toks aiškus. Po keliolikos minučių šviesa įejo bažnyčion, ir ši pasidarė sklidina šviesos. Stebėtojai pasakoja, kad ne tik per langus, bet ir per sienas tryško šviesa. Net pro zakristijos sienas, atseit, dvigubas buvo ji matyti, nors ne taip stipri.

Garsas apie pasirodymą pasklido po visą kraštą. Vieni norėjo tikėti, kiti ne. Vienas Kauno kunigas į kelintą dieną nuvyko vieton pasitikrinti. Buvo sekmadienis. Jis pažinojo tą parapiją kaip apsileidusią ir menkai religingą. Įlipęs sakyti pamokslo, pats ėmė jaudintis, matydamas, kaip žmonės meldžiasi ir atgailauja. Susirado tuos, kurie matė įvykį. Klausinėjo, ar jie nebuvo girti ir ar jiems kartais tik taip akyse nepasirodė. Vienas rusas — netikintis, kuris įvykį taip pat matė, jautesi užgautas tokiu kunigo klausimu. Jis pats, girdi, tyčiojęsis iš Dievo, dabar pats matąs savo klaidą. Kauno Kūrija šį visą įvykį pavedė ištirti vietos dekanui, ir jis po priesaika apklausinėjo regėjusius. Įvykį patvirtino keliolika mačiusių žmonių. Nerasta jokių įtarimo ženklų, kad tuo metu būtų buvę girdėti koks lėktuvo užimas, arba kad buvusi ko-

kia rakieta ar šiaip koks kosminis — kometinis reiškinys. Visas šis įvykis taip ir liko tyrinėjimo stadijoje; Kauno Ordinarijatas nėra davęs jokio savo pareiškimo.

Tai įvyko pusantrų metų prieš didžiuosius įvykius, kurių pasėkoje didelė mūsų tautos dalis turėjo palikti savo krašta, o kiti atsidurti baisioje nežinioje ir grėsmėje. Buvo laiko priimti ženklus ir daug ką pakeisti mūsų gyvenime.

Tremtinių Motina

Tautinis Delegatas, paskirtas tremtinių lietuvių dvasiniams reikalams tvarkyti, Kan. F. Kapočius išleido pirmąjį savo raštą į tikinčiuosius, pavadintą „Tremtinių Motina, Melskis už mus!“ Pirmajame pranešime Šv. Tėvui apie savo veiklą tautiečių dvasinei gerovei, jis pabrežė, kad šituo vardu paskatinęs lietuvius šauktis į Mariją. Rugsėjo 15 d. (1946) gautas iš šv. Sosto raštas, pasirašytas Vatikano Valstybės pasekretoriaus Monsinjoro Giovanni Montini, kuriame rašoma: „Jo Šventenybė Popiežius painformuotas apie Kan. F. Kapočiaus sėkmingą darbą savo tautiečių tarpe bei jųjų gerovei, tėviškai džiaugiasi jo uoliu ir našiu apaštalavimu ir, linkėdamas, kad Dievo Motina Marija, dabar lietuvių vadinama jaudinančiu vardu „Tremtinių Motina“, priimtų jų maldas už tikrąją taiką ir sugrįžimą — kunigams ir visiems lietuviams tremtiniams apaštališkąjį palaiminimą“.

Niekas dar pasaulyje šito vardo Marijai nėra teikęs. Mes, lietuviai pirmieji Marijoje imame ieškot savo tremties Motinos. Ne kas kitas, kaip Ji, užtardama, gali sumažinti mūsų tremties kančias ir, prašoma, išvesti mus iš vergijos. Ji yra ne tik mūsų čia esančiųjų Motina, bet ir visų mūsų tautos tremtinių išblaškytų po visą pasaulį. Ir ne tik mūsų, lietuvių, bet ir viso pasaulio tremtinių Motina. Mes šaukiamės Jos ne tik lengvinti mūsų dalią, bet pašalinti ir visas tas neteisybes, kurios milijonus žmonių padarė benamiais.

Tepraėjo tik metai, kai viename mažame Bavarijos miestesyje būrelis lietuvių, susirinkę bažnyčion Nekalto Prasidėjimo šventėje, išgirdo iš savo kunigo lūpų: „Mes turime Motiną — Tremtinių Motiną!“ Ir vienas nuo kito, žmonės pradėjo šiuo vardu kreiptis į Mariją. Šiandie retas lietuvis su ašaromis akyse netaria savo širdyje: Tremtinių Motina, melskis už mus, užtaryki mus! Užtark, nes Tu pažįsti tremtinio dalią: Tu pati su Kūdikiu turėjai eilę metų praleisti svetimam krašte.

Nesišaukė dar nieks šituo vardu, o Motin Tremtinių, nes nieks lig šiol tiek ašarų neliejo griuvesius savų namų, dar nieks tiek neverkė dėl atskirties nuo savo artimų ir nieks tiek nevirpėjo dėl grasmės, kuri sekioja kaip šešėlis mus visur.

O Motin, argi mes neturim kelti rankų į Tave, kuri nešioji mus savoj širdy, kuri visad keliauji su žmonių vargu, kuri pati savoje žemėj nebuvai saugi!

Neprašom trumpinti kančias, tik ištvermės tenepristinga mūs širdims! Neverkiam dėl savų vargų, tik meldžiam — saugoki vaikus, kurie dar nekalti. Tu būk sų jais ir glausk kaip savo Kūdikį kelionėse ir tyruose, pavojuose ir vienumoj, jei mūsų jiems pristigs.

O Motin, tu ranka sava paženklink židinį šeimos, kurį sukūrėm griuvesiuos ar pernėšėm su virpančia širdim svetur!

Neleisk parpulti niekam svetimos širdies vilionėse ir niekam nerimą gesinti nuodų svaiguly ir niekam savo skurdą sąžinės purvu dangstyti.

Valyki mūs širdžių rūdis šitoj dalioj! Sutvirtink mūs žingsnius naujam kely, kurio mes dar nežinom! Suglaudink mūs eiles bendroj visų kovoj už savo Dievą ir už savo žemę.

O Motim Tremtinių, mes Tavo vardą norime iškelt ligi dangaus ir Tavo garbę geidžiam parsinešt ligi pačių savų namų! O, melski už mumis! Užtarki mus ir neapleiski mūsų!

Lietuvių tremtinių pasiaukojimas nekalčiausiajai Marijos Širdžiai

Į ką gi mes našlaičiai tiesime išvargusias rankas? Tik į Tave, Tremtinių Motina! Tu pati pergyvenai skaudžius tremties vargus, turėjai imti ant rankų tik ką gimusį Kudikį, su Juo bėgti į svetimą kraštą ir ten tiek metų vargti.

O Motina! štai ir mes bėgome nuo Erodo kalavijo, nešini mažus vaikelius. Bėgome į svetimus, mums nepažįstamus kraštus ir čia vargstame, laukdami taikos angelo žodžių: imkite savo vaikelius ir grįžkite į išlaisvintą savo šalį! . . .

Tremtinių Motinėle! Tik Tu viena su savo Kūdikiu Jėzumi gali suprasti mūsų nelaimes. Mūsų skurdui ir vargui vis dar nesimato galo . . Nušluostyk mūsų ašaras, lengvink mūsų vargus, spindėki šviesiąja Aušros Žvaigdžde mūsų rytojui.

Mes daug kartų nusikaltome savo gyvenime. Bet, Marija! tu esi permaldaujama Motina. Štai šiuo aktu mes aukojamės Tavo Nekalčiausiajai Širdžiai, prašome mūsų pasigailėti ir dovanoti. Pasižadame be murmėjimų nešti tremties naštą, ištikimai pildyti Dievo ir Bažnyčios įsakymus. Išklausyk mūsų ryžto, kurį Tau darome: nesutepti savo širdžių jokia sunkia nuodėme. Nebus sekmadienio, kad nedalyvautume šventose Mišiose. Dažna Komunija bus mūsų tvirtybė varguose, o kai Tėvynėn grįšim, Tavo šventovėse atnaujinsim savo tyros širdies pažadus.

MARIJOS GARBĖ ROŽANČIUJE

Rožančius nėra tik mechaniškas maldų rinkinys. Tai krikščioniškų paslapčių v i s u m a (apreiškimo, atpirkimo ir apšvietimo paslapčių). Jis apima visą išganymo istoriją (artimiausį pasiruošimą, patį išganomąjį darbą ir atbaigimą). R-čiaus paslapčių centre yra pats Kristus: Marija čia tik vadovė į Jį. Kristus prasitęsia į mistinį Kristų — Bažnyčią (besidžiaugiančiąją, kenčiančiąją ir garbėje esančiąją). R-čiaus paslapičių apmąstymas ir maldos mus veda į pačią religijos esmę. Pabrėžiame paslapčių a p m ą s t y m ą, nes nuobodus tų paslapčių maldos formulių pasikartojimas netektų prasmės. Tuo tarpu ryšys žodinės maldos su apmąstomąja išskiria R-čių iš kitų maldų ir padaro jį nuostabiai vertingą ir gražų.

R-čiaus maldų pobūdis

R-čius nepriklauso liturginių maldų sričiai, kaip mišios ir valandų maldos (brevijorius). Šios pastorosios yra oficiali Bažnyčios malda. Tuo tarpu R-čius yra privati malda ir liaudies pamaldumas. Liturginės maldos, aišku, svarbesnės, tačiau negalima nevertinti ir R-čiaus maldos. R-čius apima Kristaus gyvenimą, mirtį ir prisikėlimą — vadinas, Kristaus išganymo darbą, kuris kaip tik pakartojamas mišių aukoje. Dėl to R-čius gali paruošti žmogų mišių aukai suvokti ir joje dalyvauti. R-čius turi panašumo ir su valandų maldomis. Kai kas net šiandien R-čių vadina Marijos psalmynu. 150 Sv. Marija daugeliui kunigų ir vienuolių, Bažnyčios vyresnybės leidimu, yra pakaitalu brevijoriaus. Ir šiaip žmonėms, kurie valandų maldos neprivalo, R-čius yra paprasčiausias meldimosi būdas. R-čius valandų maldas primena ir savo forma. Kaip brevijoriaus pradžioje, taip ir R-čiaus; kalbama Tikiu į Dievą. Kaip kiekvienų brevijoriaus valandų (horų) pradžioje yra Tėve Mūsų, taip R-čiuje atskiros paslapties pradžioje. Kaip brevijoriaus kiekviena psalmė baigiasi malda Garbė Dievui, taip čia kiekviena 10 Sv. Marija. Kaip brev-je yra skaitymai ir apmąstymai, taip R-čiuje apmąstomos paslaptys iš Kristaus ir Marijos gyvenimo. Taigi R-čius veda mus į liturgines maldas ir jas pagilina.

Spalių mėnuo Marijai

Pop. Leonas XIII, kuris atvėjų atvejais kėlė R-čiaus pamaldumo reikalą, pastebi: „Mes norime Dievo Motinai, kuriai esame pašventę žydintį gegužės mėnesį, matyti pašvęstą ypatingam širdžių pamaldumui ir mėnesį derliaus — spalio. Šie du metų mėnesiai yra skiriami Tajai, kuri apie save sako: Mano žiedai yra grožio ir garbės vaisiai" (Leo XIII, Augst. Virginis). Spalio mėnuo yra rudens grožio mėnuo — rudens, kuris toks spalvingas, nors ir be žiedų, kaip ir gegužės mėnuo. Krikščioniško vaisingumo laukia mūsų gyvenimas, ir Marija, kaip Motina, šitai gali mums išmelsti. Gegužės mėn. pamaldos yra žaismingesnes ir melodingesnės, spalio — remiasi žodinės maldos melodingumu ir mąstymo (įsijautimo į paslaptis) grožiu. Gegužės mėnesyje mes žavimės Marija, čia gi su Ja einame į giliąsias mūsų religijos paslaptis.

R-čius didžiųjų žmonių gyvenime

Kartais žmonės turi keistą pažiūrą į kai kurias maldų formas. Sakoma, kas tinka liaudžiai, tai inteligentui atrodo naivu. Bažnyčia tačiau šventosios liaudies vardu vadina visus tikinčiuosius ir rekomenduodama tam tikras maldas nedaro skirtumo žmonių padėtyse ar išsilavinime. R-čiaus malda yra ne tik paprasta, bet graži ir giliai prasminga. Ja galima žavėtis, kaip žavėjosi ne vienas didis ir žymus žmogus. Mes žinom, ką reiškia muzikos pasaulyje J. Haydn vardas. O šis didis talentas atvirai prisipažįsta R-čiuje rasdavęs įkvėpimo savo kūrybai. Po šios maldos jam išplaukdavusios melodijos, turtingos ir jo dvasią pasotinančios. Ir jis r-čių kalbėdavo beveik kasdien. Kitas muzikas Ch. W. Gluck mirties patale buvo rastas su R-čiumi rankose. Ankstyvoj jaunystėj padovanojo jam vienas pranciškonas ir jis visą amžių išlaikė jį su savim, dažnai ir uoliai jį kalbėdamas. Mykolo Angelo bute Florencijoje iki šiandien rodomas didžiojo dailininko R-čius, kurį jis mėgo kalbėti. Netinkintysis Mace rašo apie garsųjį gyd. Recamier, mirusį 1852 Paryžiuje. „Kartą aš ir mano kolegos pastebėjome pas gydytoją — ką? Rožančių! Prisipažinsiu, mes pasipiktinome iki širdies gelmių. Mokytasis Recamier, garsus profesorius, didžiausias medicinoje autoritetas, kunigaikščių ir karalių gydytojas, kurio garsas pasiekė visą Europą, — šitas žmogus kalba rožančių! Kai jis šitai pastebėjo, ramiai pasakė: „Taip, aš jį kalbu! Iš savo pusės padaręs ligonims viską, aš kreipiuosi į Tą, kurs yra galingesnis už mane. Kai laiko turiu, imu

porą R-čiaus paslapčių ir meldžiu Mergelės, mano Tarpininkės, ir esu įsitikinęs nuostabia jos pagalba". — R-čių kalbėjo Amperas, O'Conell, karys ir Leipcigo mūšio laimėtojas Radetzky (pats sakėsi, kad tai mėgiamiausia jo malda).

Gyvasis Rožančius

Maldos šaukiasi mūsų artimieji, mūsų tauta — gyvos, neperstojančios maldos. Mes meldžiamės kiekvienas asmeniškai, tačiau būreliais, kaip tautos vaikai, kaip tos pačios bendruomenės nariai galim melstis dar vaisingiau. Kristus sako: kur du trys susirenka mano vardu, ten ir aš esu. Marija savo apsireiškimuose Fatimoje kviečia kasdien kalbėti bent vieną rožančiaus paslaptį. Bažnyčia jau iš seniau yra sukūrusi Gyvojo Rožančiaus pamaldumą. Nors šio pamaldumo nariai nesusirenka melstis kartu, tačiau tarp jų maldos užsimezga gyvas dvasinis ryšys. Juos suriša to paties rožančiaus paslapčių jungtis, juos vienyja ta pati bendra intencija. Jie renkasi kartą mėnesyje pasikeisti paslapčių ir visi drauge atkalba vieną rožančiaus dalį. O jų intencijos, jų visų, tokios širdis kaitinančios: už nusidėjelius, už tėvynę, už išvežtuosius į Sibirą, už kalinius, už skaistyklos sielas! (Rožančiaus paslaptį kiekvienas gali kalbėti ir vietoje rytinių ar vakarinių maldų).

Niekas taip nesujungia žmonių, kaip dvasinis ryšys. To paties R-čiaus būrelio nariai sujungiami artimumu ir dvasine draugyste. Ir būtų didelė laimė, jeigu lietuviškoje mūsų šeimoje susidarytų bent keletas tokių maldos būrelių: iš vaikučių, jaunuolių, mergaičių, moterų ir vyrų. Juk esame Marijos žemės vaikai, dėlto jos garbė turėtų mus ypatingai rišti. Mūsų broliška vienybė būtų paženklinta motiniškos Dievo Gimdytojos palaima — ne tik mums, bet ir mūsų tautai.

R-čiaus Karalienės apsireiškimai

Portugalijoj, Fatimos vietovėje, 1917 m. apsireiškė Marija trims vaikučiams. Apsireiškimas kartojosi nuo gegužės iki spalių kiekvieną mėnesio 13-tą dieną. Marija apsireiškė kaip šv. Rožančiaus Karalienė.

Svarbiausias Marijos apsireiškimo tikslas buvo: išgelbėti sielas nuo amžinosios pražūties. „Žmonės turi pasitaisyti ir melsti savo nuodėmių atleidimo. Jie turi daugiau nebežeisti Viešpaties, kurs buvo tiek daug kartų įžeidžiamas". Ypač ji ragino melstis ir aukotis už nusidėjėlių atsivertimą: „Melskitės, melskitės ir aukokitės už nusidėjėlius, juk daug sielų eina į pragarą, nes nėra kas už jas meldžiasi ir aukojasi . . . Jei

žmonės suprastų, kas yra amžinybė, tai savo gyvenimui pataisyti jie viską darytų". Didžiausias Marijos raginimas — kasdieninė Ročančiaus malda (bent viena paslaptis!!), nes rožančiaus malda yra stipriausia pagalba visose nelaimėse ir raktas į Dievo malonių šaltinį. Ji ragino: „Kasdien kalbėkite Rožančių. Kai jūs kalbate rožančių, kiekvienos paslapties gale sakykite: „O mano Jėzau, atleisk mums mūsų nuodėmes, saugok mus nuo pragaro, vesk visas sielas į dangų, ypač tas, kurios labiausiai reikalingos tavo pasigailėjimo".

Antrasis apsireiškimo tikslas — Marijos širdies garbinimas. Marija pasakė: „Sieloms išgelbėti Viešpats nori, kad pasaulyje būtų įvestas mano širdies garbinimas. Jei tai bus padaryta, bus išgelbėta daug sielų ir pasaulis susilauks taikos. Bet jei ir toliau bus nusidedama, neužilgo kils naujas dar baisesnis karas. Sekančiojo popiečiaus viešpatavimo metu vieną naktį pasirodys neįprasta šviesa (ji pasirode 1938 m. sausio 24 d.), žinokite tatai, jog yra Dievo ženklas, kad jau artinasi pasauly bausmės už jo nuodėmes, būtent: karai, badas, Bažnyčios ir šv. Tėvo persekiojimas . . . Aš ateisiu, kad pasaulis būtų paaukotas nekalčiausiajai mano širdžiai ir būtų priimama šv. Komunija pirmaisiais mėnesių šeštadieniais mano širdžiai permaldauti".

Šv. Tėvas Pijus XII išpildė Marijos prašymą, paaukojo visą pasaulį šv. Širdžiai 1942 m. gruodžio 17 d. Jis ragino tikinčiuosius: „Šaukitės Dievo Motinos, o ji jums atsakys: štai aš esu! Palaiminta tauta, kurios viešpats yra Dievas ir kurios karalienė yra Dievo Motina. Ji užtars ją ir Dievas laimins savo tautą ramybėje".

Apsireiškimų Fatimoje kanoniškas tyrinėjimas prasidėjo 1922 m., o 1930 m. spalių 13 d. Leirijos vyskupas tarė autentišką žodį. Šiandie Fatima yra antrasis Liurdas.

ROŽANČIAUS PASLAPTYS

Apreiškimas

Kristaus Įsikūnijimo paslaptis pirmiausiai buvo apreikšta vienai vienintėlei žmogiškai būtybei — Marijai. Dievas panoro įsikūnyti tik jos širdyje — tyroj kaip perlas, paprastoj kaip žemės žiedas. Šitoj vienumoj ta Dievo Sėkla turėjo subręsti — anksčiau, negu ji bus matoma daugeliui. — Argi ir kiekviena didi idėja negimsta tik vienoj sieloj ir, tik joj išaugusi, perteikiama visiems? Žmogus užsidaro su ta didžia idėja vienas, nusilenkia jai, padaro iš savęs auką, kad tą „sėklą" galėtų

ramiai subrandinti. Šitas palyginimas padeda suprasti žmogaus santykį ir su Apreiškimo paslaptimi. Reikia ir žmogui kantrybės, tylos, tam tikro uždarumo, kad Dievo tiesa ir malonė jame subręstų ir išaugtų. Nes ne viską žmogus gali lengvai suprasti: tiek nepaprasti Dievo planai ir Jo valia! Tylus ir niekieno nekliudomas galvojimas, nuolanki malda, pasitikėjimas Dievo nurodomais ženklais padeda mums palenkti savo gyvenimą Apreiškimui. Kristus turi gimti visų pirma mūsų mintyse, širdyje, valioje, kad Jis galėtų paskui apsireikšti realiai visame mūsų gyvenime, o per mus ir kitų. Juk ir Marija, priėmusi iš Gabrielio lūpų žinią, įkūnyjusi savyje Žodį, turėjo laukti ir ruoštis iki Jis užgims. Ir po to, dar per 30 metų ji ruošiasi, mąsto, priima kikvieną Sūnaus žodį, dedasi į širdį. Į viešąjį Kristaus gyvenimą ji įsijungia tik tam tikrais momentais: Kanos vestuvėse, Kalvarijos kančioje . . . Marija mums yra pavyzdys ir vadovė kelyje į Apreiškimo paslaptis.

Aplankymas

Didžiosios krikščionybės idėjos ir tiesos, o ypač pati svarbiausia — Gyvasis Kristus negali likti uždaras mumyse. Giminės ir artimieji, kaip Elzbieta iš Marijos; turi iš mūsų patirti apie didįjį Dievo įsikūnijimą širdyse. Mūsų pavyzdys ir mūsų žodžiai, lydimi maldos, turi nešti Dievą į artimiausią mūsų aplinką. Aplankymo paslaptis mena mum evangelino apaštalavimo reikšmę išganymo misijoje. Marija šiuo atžvilgiu yra pavyzdys ir vadovė.

Gimimas

Kristaus gimimas yra istorinis, dvasinis ir sakramentinis. Dvasinis Kristaus gimimas prasidėjo prieš fizinį užgimimą ir jis nenutrūkstamai kartosis iki amžių pabaigos. Gimė Kristaus dvasiškai Marijos širdyje (kai ji Jo atėjimo paslaptį sužinojo, su džiaugsmu priėmė ir pati jam pasišventė). Jis gimė Elzbietos, Juozapo, piemenėlių, senelių Simeono ir Onos, trijų išminčių ir šventyklos mokytojų širdyse. Jis gimsta visuose sluoksniuose, visose tautose ir visais laikais. Bet šitam gimimui paruošti dalyvauja ir turi dalyvauti pats žmogus, pačios tautos. Be dvasinio gimimo būtų nepateisinamas pats fizinis Kristaus užgimimas žemėje. Sakramentinis Kristaus gimimas veda žmogų ir žmoniją į dvasiniai realų susivienijimą su pačiu Dievu. Ir čia žmogus turi aktyvią dalį, nes nuo jo noro, pastangų ir pasiruošimo priklauso šitas susivienijimas.

Šitam pasiruošimui, mūsų dvasios pasiruošimui, yra skiriamos ir šios pamaldos. Juk gimimo paslaptyje nenumaldomu šauksmu reikalauja Dievas iš žmogaus geros ir paruoštos valios („Ramybė geros valios žmonėm").

Paaukojimas

Kristaus padarė auką, ateidamas žemėn. Savo auką Jis pratęsė, palenkdamas save Bažnyčiai (šią padarydamas savo dvasiniu kūnu ir pats tapdamas jos dvasine galva). Tokią auką darome mes kiekvienas, per krikštą pasidarydami tos pačios Bažnyčios narveliais. Kristus nėra tik sau, bet visiems. Ir mes, tapę krikščionimis, nebegalime gyventi vien tik sau, bet visumai — visuotinai Bažnyčiai. Mūsų gyvenimo nuopelnai praturtina ją ir jos narius, kaip ir mūsų kaltės — žeidžia ją ir visus, su kuriais esame surišti. Darant iš to išvadas, reikia daug ko atsižadėti — padaryti nemažų aukų. Tokią auką darė Marija ir Juozapas. Tokios aukos liudininkai buvo seneliai Ona ir Simeonas, apie kuriuos Evangelija sako, kad jie, laukdami Kristaus, išlaikė tyrą gyvenimą. Tai buvo jų auka (pavyzdžių nestinga ir daugiau, net šiais laikais, iš didžiųjų krikščionių ir šventųjų gyvenimo).

Atradimas

Žmogus nekartą, kaip Marija vaikelį, pameta iš akių Kristų. Ne dėl to, kad jis jam nebūtų brangus. Bet išsiskiria, sakytume, jo ir Kristaus interesai. Kristus ieško dangiško Tėvo reikalų, o žmogus — savęs. Dievas yra virš visko, ir Kristus nepakeis savo nusistatymo. Žmogus, toli nuskubėjęs savo asmeniškų reikalų (turto, aistros) keliu, gal apsižiūrės, palikęs vienas, ir grįš ieškoti pamesto Dievo. Bet atradimas Dievo yra paslaptis: lengviau pamesti, nei atrasti. Sunkus ieškojimo kelias (pavyzdžiai iš konvertitų gyvenimo!), bet Marija ir čia gali būti gelbėtoja ir vadovė.

Malda Alyvų darželyje

Žmogaus prigimtis iš kalno purtosi kančios. Ir pats sunkiausias dalykas priartėjimas prie kančios, jos pradžia, susigyvenimas su jos tikrove. Taip yra ne tik fizinės, bet ir dvasinės kančios atvejais. Žmogus tada pasidaro pernelyg žmogiškas — krinta neviltin, jaučiasi paliktas pats vienas. Kristus Alyvų darže yra mokytojas ir pavyzdys, kaip apvaldyti save kančios pradžioje. Tokiais atvejais ir žmogui svarbu du dalykai: malda ir atsidavimas aukštesniai valiai. Kančia yra tokia neišvengiama

ir taip reikalinga, ypač einant išganymo ir tobulėjimo keliu, kad svarbu ne jos išvengti, bet pasiruošti tinkamai ją sutikti. Ar Marijos pavyzdyje nerastume taip pat šviesos, kaip reikia susigyventi su kančia?

Plakimas

Kitados savo tobulybės siekdami ir norėdami panašėti kenčiančiam Kristui, žmonės patys save plakdavo rykštėmis. Šiais laikais žmogui gana tų rykščių, kurias atneša karai, viešasis gyvenimas, artimoji žmonių aplinka, pagaliau jo paties ydos, suniekindamos jį ir gerą vardą atimdamos. Skirtumas tarp tų, kurie save plakdavo, ir mūsų yra tas, kad jie tai darydavo noriai, Kristų sekti pasiryžę, o mes — lyg prievartą kęsdami. Plakimo — gyvenimo smūgių atvejais svarbus paties žmogaus vidinis nusistatymas. Žiūrėkim, ką daro Kristus. Jis tyli, išlaiko ramybę, tarsi tęsia atsidavimą: Tebūna Tavo, Tėve, valia! Pykčio, nervinimosi, nevilties nėra. Ramybė ir tylėjimas apsaugo plakimo vertę nuo jo suniekinimo. Tačiau tai negatyvinė pusė; pozityvinė — priimti plakimus, kaip atgailą ir savo klaidų išpirkimą. Juk ir Marija dvasinius smūgius priima, dalyvaudama išperkamajame Kristaus darbe.

Erškėčiais vainikavimas

Kančia yra karališkoji bandymo žymė. Kas nėra išėjęs jos mokyklos, tas negali būti vainikuotas krikščionis. Jau pats tiesos išpažinimas neišvengia erškėčių. Nuplaktasis Kristus, klausiamas, pasakė: Jis esąs karalius, atėjęs žemėn liudyti tiesos. Jis — nuplaktasis tiesos karalius. „Jeigu mane, Mokytoją, persekioja, persekios ir jus“. Išgėdinimas ir išjuokimas, lygiai kaip įvairių dyglių smeigimas į tiesos išpažinėjų galvas — sakykim, priekaištų ir skaudžių kaltinimų forma — yra toks neišvengiamas! Bet kodėl ir už ką? Čia ir yra visa paslaptis. Krikščioniui nebus nieko taip nesuprantama ir taip paslaptinga, kaip šitas jo išpažįstamos tiesos neigimas ir niekinimas. Ir dar labiau nesuprantamas bus Kristaus pavyzdys ir reikalavimas nepykti, nekerštauti dėl užgauliojimų, pažeminimų ir tuo pačiu neatsilyginti. Kaip Kristus tylomis ir kantriai sutiko erškėčiais vainikavimą, taip ir krikščionys turi daryti. Nes pyktis nepagydomas pykčiu ir blogis nepašalinimas blogiu. Kristaus ir krikščionio pergalė glūdi tvirtame gėrio ir meilės išpažinime.

Kryžiaus nešimas

Kančia turi savo pakopas ir, jomis žengiant, ateina eilė nešti kryžių. O kryžius būna įvairus — šeiminių žaizdų, nesveikatos, materialinio

skurdo, ištremimo, profesinių nepasisekimų. Žmogus galvoja, kad visa tai jam nebūtina ir, žiūrėk, net prieš savo sąžinę bando to kryžiaus nusimesti. Sunku sugyventi šeimoje — meta ją, išsiskiria. Materialiniame varge ieško nesąžiningų uždarbių. Kryžiaus nešimo paslaptį žmogui sunku suprasti. Kam ir kokia prasmė kankintis! Į naudos ir patogumo kategorijas šitai juk neįtelpa. O kad kryžius jį apvalys, atnaujins, padarys nauju žmogum — jam taip tolima. Tik šio karo metu nevienas, išėjęs iš KZ ar kalėjimo, patyrė — kad jis pasidarė nebe tas žmogus: nuskaidrėjęs, atsinaujinęs. Reikia mokėti išeiti kančių mokyklą iki galo — tik tada paaiški jos vertė. Kam gi pats Kristus nešė kryžių? Argi nebūtų radęs kitų priemonių žmonijai atnaujinti. Kryžius yra žmogaus perkeitimo laidas. Ir Marija neatkalbinėja Kristaus nuo kryžiaus aukos.

Kalimas prie kryžiaus

Tai paskutinis ir pats tragiškiausias kančių momentas. Žmogus tokiu atveju nieko negali padėti savo buičiai pagerinti ir save gelbėti: rankos ir kojas, rodos, surišamos ir jis pats pakabinamas lyg ant stulpo. Tokia maždaug atrodo ir mūsų dabartinė tremtiška padėtis. Mes nieko negalim sau pagelbėti . . . Bet yra dar tragiškesnių padėčių, bent asmeniniame gyvenime, panašių į Nukryžiuotojo. Žmogus paraližuotas, sureumatizuotas, per karą netekęs rankų ar kojų. Kokia prasmė jam kentėti ir gyventi? Krikščioniui užtenka žvelgti į Kristų kryžiuje ir ta prasmė paaiškėja. Tiesa, paaiškėja ne pilnai, kaip ir tikėjimo paslaptys. Galutinai paaiškės tik pasiekus palaiminto gyvenimo. Bet kuo išaiškinti Kristaus žodžius: Kai būsiu pakeltas kryžiuje, visus patrauksiu pas save! Argi nematoma ši paslaptis gyvenime: metų metus gulintieji ligos patale pasidaro centras (pavyzdžių nestinga) daugelio žmonių dvasiniam atsinaujinimui.

Prisikėlimas iš mirties

Kristaus prisikėlimas yra kertinė mūsų tikėjimo tiesa. Prisikėlimo šventė, kurią švenčiame kasmet, nėra tik ano istorinio fakto paminėjimas, bet dvasiškai realus jo pakartojimas. Kristus prisikelia savo tikinčiuose tiek kartų, kiek jie miršta senajam žmogui ir prisikelia naujam — žmogui be nuodėmės. Ir šį kartą, apmąstydami prisikėlimo paslaptį, mes galim keltis iš dvasinės mirties, jei savo nuodėmes apgailime ir pažadiname tvirtą ryžtą save atnaujinti ir Dievo žmonėmis pasidaryti. Ir vis dėlto žmogui prisikelti iš savo įpročių ir seno gyvenimo būdo nėra pa-

prasta. Staigus prisikėlimas yra paslaptingas ir panašus stebuklui: žmogų turi paveikti stipri malonės srovė ir jis pats turi pažadinti savyje daug vidinės jėgos. Didelis tikėjimas, tvirta malda gali išvesti iš mirties į gyvenimą. Marija ir čia tos malonės tarpininkė.

Dangun žengimas

Po prisikėlimo iš mirties, Kristaus fizinis buvimas žemėje buvo persikeitęs. Jo kūnas, peršviestas ir nuskaidrintas, nebežinojo materialinių kliūčių. Jis atsirasdavo mokinių tarpe nepastebimas, esant uždaroms durims. Jis nebuvo reikalingas maisto, ir niekas nežinojo, kur jis pastoviai randasi. Šitas Kristaus buvimas žemėje nebuvo panašus į žmonių buvimą. Perkeista fizinė būtis, tarytum, šaukėsi dangaus ir grįžimo į Tėvo prieglobstį. Ir jis, praėjus 40-čiai dienų, pažadėjęs atsiųsti šv. Dvasią ir davęs apaštalams visus įgaliojimus tęsti jo darbą žemėje, atsisveikino ir, nustebimo pagautų apaštalų akivaizdoje, įžengė į dangų. — Ir žmogus, kurį kančia apvalo ar sunkios ligos patalas pakeičia, nors ir palieka gyventi žemėje, tačiau kitaip žiūri į visus žemės reikalus. Jis nebestato jų pirmon eilėn, daugiau žiūri amžinybės akimis. Toks žmogus gyvena daugiau dvasios gyvenimu ir jis, sakytume, laukia savo įžengimo į dangų. — Panašia dvasia gyvena ir tie žmonės, kuriuos paliečia didelė Dievo malonė, kurie nuolat girdi nenumaldomą dangaus šauksmą ir visą savo gyvenimą pašvenčia dangaus karalystės įgyvendinimui žemėje. Tokiai žmogiškos būties perkeitimo malonei susilaukti mes ir meldžiame Kristaus pagalbos ir Marijos užtarymo.

Šv. Dvasios atsiuntimas

Žmogus savo darbą ne visuomet moka išvesti iki galo. Tuo tarpu Dievas, pradėjęs išganymo darbą, jo nebaigia su Kristaus buvimu žemėje, bet tęsia ir Jam grįžus į dangų. Šv. Dvasia, atsiųsta regimais ženklais Sekminių dieną, nuolat veikia ir gaivina Kristaus vykdytą ir apaštalams paliktą tęsti darbą. Tiesos Dvasia, kalbėjo Kristus, kurią Tėvas per mane jums atsiųs išmokys jus visos tiesos. Tos tiesos ji ir mokina mus. Šv. Povilas sako: „Vienam Dvasios suteikiama išminties kalba, kitam tos pačios Dvasios — žinojimo kalba, kitam tos pačios Dvasios — žinojimo kalba, kitam tos pačios Dvasios — tikėjimas . . . Visa gi tai daro viena ir ta pati Dvasia, dalindama kiekvienam, kaip ji nori . . . Mes visi esame pakrikštyti vienoje Dvasioje“ (plg. 1 Kor. 12). Kaip ji savo dovanas teikia ir kokiu būdu mus gaivina, lieka paslaptis,

prieš kurią nulenkiame galvas. Tačiau pati istorija mums liudija, kad Bažnyčia, kurią Šv. Dvasia saugo, yra pakėlusi tiek, žmogiškai galvojant, sunkiai pakeliamų bandymų ir vis dėlto ji lieka dvasiškai tvirta ir nepalaužiama. Ir žmogus (argi tai nesame savo gyvenime partyrę) kažkokios dvasinės jėgos palaikomas, iš pačių didžiausių klaidų ir ydų prisikelia dar stipresnis. — Mums lieka melsti šv. Dvasios pagalbos sau, savo artimiesiems ir visai savo tautai. O Marija, kuri veikiant tai pačiai Dvasiai, pasidarė mūsų visų dvasinė Motina, geriausiai gali šitų šv. Dvasios dovanų išmelsti.

Marijos dangun ėmimas

Ta, kuri nešiojo Dievą savyje, kuri buvo ypatingos Dievo malonės paženklintoji, kuri kartu su savo Sūnumi perėjo visas didžiausias žmogiškųjų kančių kalvarijas, kuri buvo perkeista ir atnaujinta, — argi Toji neturėjo būt paslaptingu būdu paimta į dangų po savo mirties? Ta trapi gėlė, išaugusi žemėje, nebuvo skirta žemei. Kaip žmogus, ji jau siekė dangaus ir perėjimas iš žemiškos būties į antžemiškąją jai buvo lyg plonytė gija. Savo tikėjimą į šią paslaptį mes galim išreikšti su mūsų Čiurlioniu, kuris Zodijako Ženkluose vaizduoja Mariją, išaugančią iš žemės gėlių ir savo galva siekiančią dangaus. Dievo Motinos apoteozė yra nepaprasta, kaip nepaprastas visas Jos gyvenimas. Jeigu kiekviena nepaprastesnio žmogaus mirtis būva stebinanti, žmogaus, kuris Dievuje gyvena ir virš kasdienybės moka iškilti, tai juo labiau Marijos. Mes meldžiame Ją tokios palaimintos mirties sau, mirties, kuri mus į dangų nuvestų ir su Dievu galutinai sujungtų.

Marijos vainikavimas danguje

Tai, kas prasidėjo apreiškimu, lyg mažyte sėkla žemėje, išauga iki dangaus sosto, kuriame įvyksta pats apvainikavimas. Ta, kuri šiai sėklai parengė dirvą ir ją išbrandino, turėjo dalintis ir pergalės vaisiais. Žodžio motina turėjo pasidaryti to dieviško Žodžio Karaliene. Ir nors žmogišku vaizdu — vainikavimu — išreiškiame šią paslaptį (netubula mūsų kalba!), tačiau aišku viena, kad Dievo akyse ji yra pačioj žmogiškų būčių garbės viršūnėje. Tas išaukštinimas neturi žmogiškai suvokiamos garbės ženklų. Greičiau tiktų palyginti su nepaprasta šviesa ir neįsivaizduojamu džiaugsmu, kuris jai suteiktas būnant Dievo artimybėj. Mes, kaip žmonės, rodos, patys esame nepaprastai išaukštinti, jausdami mūsų žemės Sesers ir mūsų Motinos didžią garbę. Tas majestotas,

kuriame ji yra, vis dėlto mums leidžia neprarasti jai didelio pasitikėjimo. Ir tai, ką mes esame savo širdžių giliausiame jai prisirišime parodę per šias dienas, mums kelia džiaugsmo ir didina mūsų viltis į Ją. Tas būdas garbinti Dievą, kurio Ji pati norėjo — tas Rožančiaus, kaip dvasinio maldų vainiko pynimas — mus, sakytume, dar labiau suriša su Ja ir pačiu Dievu. — Rožančiaus Karaliene, leisk, kad netrukus tą dvasinį gėlių vaniką galėtume pinti savo žemėj, kartu su joje pasilikusiais ir savo kančiose Tavęs besišaukiančiais.

AVE MARIA

Nereto muzikinio koncerto finalui pagrojama Gounod ar Schuberto Ave Maria. Niekad turbūt muzikos malda neišreiškė tiek daug jausmo, kaip tų dviejų muzikų melodijoj. Norėtume ir mes surasti pačius gražiausius žodžius šiai Karalienei pagerbti. Tačiau gali žmogus visą amžių kalbėti, tomus prirašyti ir vis tiek nepasakys to, kas reiktų pasakyti. Ir atrodo, kad tik tie du paprasti žodžiai — Ave Maria! — išreiškia daugiau nei iškalbingiausios kalbos. Kodėl? Mes ją tik sveikiname, kaip vaikai savo Motiną. Mes ją sveikiname paties angelo žodžiais, atneštais iš paties dangaus. Kaip mielą, be galo brangų žmogų sutikęs kiekvieną kartą jam tari „Sveikas!“ taip niekad nepabosta sveikinti Mariją. Visos mūsų maldos į Mariją yra, sakytum ,tik išplėtojimas šitų dviejų žodžių.

Kacete, kur buvo atimama rožančiai ir kryželiai, kaliniai iš duonos darėsi rožančius ir, atnešę tam pačiam kaliniui kunigui, prašydavo: peržegnok, kad mano malda būtų Marijai mielesnė. Ir kai išsekusios ir nuvytusios lūpos daugiau nebepajėgė tarti žodžių, jos kartojo tą vieną: Sveika, Sveika! — Alkazaro apgulimo metu, kariai ir pasislėpę civiliai neturėjo rožančių. Ką jie daro? Nupiauna patronų tūteles ,atžymi paslaptis ir varsto kaip žiedą ant piršto, tardami Ave Maria. — Marija Pečkauskaitė neišleisdavo rožančiaus iš rankų (slapta, kailiniukų kešenėj) net kalbėdamosi su žmonėmis. Žiūrintiems į ją, tada atrodė kažkur toli toli ji pakilus savo mintimis nuo šios žemės. Savo sunkioje ligoje ji buvo rami ir ant operacijos stalo eidama, ji kalbėjo rožančių.

Sesės ir broliai! Savo žodį apie Mariją perleidžiu su šia diena jums, kurie pasiimate kalbėti Gyvąjį Ave Maria — gyvajame rožančiuje.

Papildytas atspaudas iš „Aukos“ nr. 4. —
Išleido L. T. Sielovados Tarnybos Sp. Skyrius (nr. 2/23). —
Spaudė A. Gottliebs & J. Osswalds Buchdruckereien
Kirchheim-Teck. — Tiražas 500 egz.

I m p r i m i   p o t e s t

Can. F. Kapočius,
Supremus Curator Animarum
pro Lituanis

Datum Kirchheim-Teck, die 6 mensis
Augusti A. D. 1949. Nr. 785